ەكولوگیالق ورگەنیەت قۆرىلىسىن بلگەرىلەتۆدە بىرنەشە كەلەلى قاتناستى ويداعداي ٴبىر جاقتى ەتۆ قاجەت

(باسی 1 ـ بەتتە)

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ەكىنشى، ٴتۆيىندى قامال الۆ مەن سايكەسە وڭاۆدلك قاتناسىن دۆرىس ٴبىر جاقتى ەتۆ كەرەك. ەكولوگیالق ورتانى وڭاۆ ـــ جۆيە ينجەنەرياسى، ورتا فاكتورلارىنلك كۆردەلىلىك سيپاتىن، ەكولوگیالق جۆيەنلك بۆتىندىك سيپاتىن، جاراتىلىستىق جاعراپيا بىرلىگىنلك ۆلاسپاللىق سيپاتىن، ەكونوميكالىق، قوعامدىق داۆدلك بايانداىلىق سيپاتىن ٴبىر تۆتاس جوسپارلاپ ويلاستىرۆعا تۆرا كەلەدى. جۆيە كوزقاراسىنا تاباندى بولىپ، باستى قايشىلىق پەن قايشىلىقتلك باستى جاعىن مىقتى يگەرىپ، كورنەكتى ەكولوگیالق ورتا ماسەلەلەرىنە پارەندى شارا قولدانۆ، سونىمەن بىرگە نسانانى سايكەستىرۆدى، كوپ ٴتۆرلى لاس زاتتاردى تىزگىندەۆدى سايكەستىرۆدى، تاراۆلاردى سايكەستىرۆدى، وڭىرلەردى سايكەستىرۆدى، سايساتتاردى سايكەستىرۆدى كۆشەيتىپ، ٴتۆرلى قىزمەتتەردلك جۆيەلىلىگىن، تۆتاستىعىن، سايكەسىمدىلگىن ۆزدىكسىز كۆشەيتۆ كەرەك. كەزەكتە، ٴسوز جوق، ستراتەگیالق تاباندىلىقتى ساقتاپ، لاستاۆدان ساقتانۆدان جانە ونى وڭاۆدان قامال الۆ شايقاسىن ٴۆرتىس، ىشكەرىلەي ويداعداي جۆرگىزۆ كەرەك.

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ٴۆشىنشى، تابيعي قالپىنا كەلۆ مەن جاساندى جولمەن قالپىنا كەلتىرۆدلك قاتناسىن دۆرىس ٴبىر جاقتى ەتۆ كەرەك. الدىمەن تابيعاتقا تولىق قۆرمەت ەتپ جانە بەيمدەلىپ، ۆلى تابيعاتتلك تىنىعۆىنا جەتكىلىكتى ۆاقىت جانە كەڭىستلك بەرىپ، تابيعاتتلك كۆشىنە سۆيەنىپ ەكولوگیالق جۆيەنلك تەڭگەرىمدىلىگىن قالپىنا كەلتىرۆ كەرەك. سونىمەن بىرگە تابيعي قالپىنا كەلۆدلك شەكتەمەلىلىگى مەن جوعارى شەگى جاساندى جولمەن قالپىنا كەلتىرۆگە انا ٴورلىم جوعارى تالاپ قويدى ٴارى بەلسەنە ىسكەرلىك كورسەتۆدلك كەڭ ٴوردىن قالدىرىدى. تابيعي قالپىنا كەلۆ مەن جاساندى جولمەن قالپىنا كەلتىرۆدى ورگانيكالى بىرلىككە كەلتىرىپ، جەرگىلىكتى جاعدايعا، اۆقىمعا قاراي ىستەپ، وڭىرگە، تۆركە ٴبولىپ شارا قولدانىپ، ەكولوگیانى قورعاۆدلك، قالپىنا كەلتىرۆدلك ەڭ ۆتىمدى شەشۆ جوباسىن قۆلشىنا تابۆ كەرەك. تاۆ، سۆ، ورمان، اتىز، كول، جايلىم، قۆمدى ٴبىر تۆلعالاندىرا قورعاۆ مەن جۆيەلى وڭاۆعا تاباندى بولىپ، تاۆ تۆبەسىنەن تەڭىز ـ مۆحيتقا دەيىنگى قورعاۆ، وڭاۆ ۆلكەن ارناسىن قالپىتاستىرىپ، تابيعي قالپىنا كەلۆ مەن جاساندى جولمەن قالپىنا كەلتىرۆ سندى ەكى ٴتۆرلى ٴتاسىلدى كەشەندى قولدانىپ، ەكولوگیالق قۆرىلىستى تاباندىلىقپەن بلگەرىلەتۆ كەرەك.

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ٴتورتىنشى، سىرتقى تەجەم مەن ىشكى قوزعاۆشى كۆشتلك قاتناسىن دۆرىس ٴبىر جاقتى ەتۆ كەرەك. تاماشا ەكولوگیالق ورتا ـــ ەڭ ٴادىل الەۆمەتتىك ٴونىم، ەڭ جالپىعا بىردەي حالىق تۆرمىسى قۆت ـ ىرىسى. تەك بارلىق ادام ىسكە كىرىسىپ، بارلىق ادام جاۆاپكەرشىلىگىن ادا ەتپ، تۆتاس قوعامنلك ەكولوگیالىق ورتانى بىرگە قورعاۆ ىشكى قوزعاۆشى كۆشىن تاسقىنداتقاندا عانا، جۆڭحۆانلك بايتاق دالاسىنلك اسپانى قاشاندا اشق، تاۆى قاشاندا جاسىل، سۆى قاشاندا تۆنىق بولۆىنا مۆمكىندىك جاساۆعا بولادى. ٴسوز جوق، ەڭ قاتاڭ ٴتۆزىم، ەڭ قاتاڭ زاڭمەن باسقارۆ ارقىلى ەكولوگیالق ورتانى قورعاۆعا باستان ـ اياق تاباندى بولىپ، ۆدايىلانعان سىرتقى قىسىمدى ساقتاۆ كەرەك.

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: بەسىنشى، "كومىر قىشقىل گازىنىلك شعارىلۆىن ەڭ جوعارى مانگە جەتكىزۆ، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۆ" ۆادەسى مەن دەربەس ارەكەتتىلك قاتناسىن دۆرىس ٴبىر جاقتى ەتۆ كەرەك. كومىر قىشقىل گازىنىلك شعارىلۆىن ەڭ جوعارى مانگە جەتكىزۆدى، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۆدى بلگەرىلەتۆ ـــ پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىلك تەرەڭىنەن تولعانۆ، كەڭىنەن ويلانۆ ارقىلى شعارعان كەلەلى ستراتەگیالق شەشىمى، ٴبىزدىلك حالىقارالىق قوعامعا بەرگەن سالتاناتتى ۆادەمىز ٴارى ەكونوميكالىق قۆرىلىمنلك تيىن جاڭالاپ، داۆرەجەسىن ٴوسىرۆدى بلگەرىلەتپ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى كاسىپ سالاسىنلك باسەكەلىلك باسىمدىعىن قالىپتاستىرىپ، جوعارى ساپالى داۆدى جۆزەگە اسىرۆدلك ىشكى تالابى. ٴبىز ۆادە بەرگەن "كومىر قىشقىل گازىنىلك شعارىلۆىن ەڭ جوعارى مانگە جەتكىزۆ، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۆ" نىساناسى مىزعمايدى، الايدا وسى نساناعا جەتۆدلك جولى مەن ٴتاسىلىن، ريتمى مەن تەبىنىن ٴۆزىمىز، ونلك ۆستىنە، ٴسوز جوق، ٴۆزىمىز بەلگىلەۆگە ٴتيىستىمىز، استە باسقالارعا بيلەتپەۆىمىز كەرەك. جاڭاشا ەنەرگیا جۆيەسىن جەدەل جوبالاپ ورناتىپ، ەنەرگیا حاۆىپسىزدىگىنە شنايى كەپىلدىك ەتۆ كەرەك. كاسىپ سالاسى قۆرىلىمىن ساپالىلاندىرىپ، رەتتەپ، داۆدى بايلىقتى جوعارى ونىمدىلىكپەن پايدالانۆ، ەكولوگیالق ورتانى قاتاڭ قورعاۆ، پارنيكتىك گازدىلك شعارىلۆىن ٴونىمدى تىزگىندەۆ نەگىزىندە جۆزەگە اسىرۆىمىز كەرەك. ٴداستۆرلى كاسىپتەرگە ەڭگەرىس، تەحنولوگیا، تەحنيكا، جابدىق داۆرەجەسىن جوعارىلاتۆدى بلگەرىلەتپ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازعا قاراي تيپ جاڭالاۆدى جۆزەگە اسىرۆ كەرەك. انا ٴورلىم بەلسەندى بەينەمەن الەمدىك كلىماتتى وڭاۆعا ات سالىسپ، انا ٴورلىم ىرىقتى دا پايدالى جاڭا جاعداي قالىپتاستىرۆ كەرەك.

(باسی 1 ـ بەتتە)

شي جينپيڭ وتىرعان ارناۆلى ۆشاق سان ـ فرانسيسكو حالقارالىق اۆەجايىنا جەتكەندە، امەريكا كاليفورنيا شتاتىنلك باستىعى نەۆسون، قازىنا مينيستىرى يەللەن سياقتى امەريكا جاق ۆاكىلدەرىنلك دستىق نقلاسپەن قارسى الۆىنا بولەندى.

شي جينپيڭ وتىرعان اۆتوكولك اترەتى اۆەجايدان اتتانىپ، تۆسەتىن قوناق ۆيگە بارا جاتقان جولىندا كوپتەگەن حۆاچياۆ، حۆاردىندار جانە جۆڭگونلك شەتەلدە وقىپ جاتقان وقۆشىلارىنلك ۆاڭكىلدەرى سياقتىلار جول بويىندا كوشەلەردە كۆتىپ تۆرىپ، جۆڭگو ـ امەريكا ەكى ەلدىك مەملەكەت تۆلارىن بۆلعاپ، ٴتوراعا شي جينپيڭنلك ساپارلاي كەلگەندىگىن قىزۆ قارسى الدى.

ساي چي، ۆاڭ ي قاتارلى ساپارلاستارى سول ۆشاقپەن بىرگە باردى.

جۆڭگونلك امەريكادا تۆراتىن باس ەلشىسى شيە فلك دا اۆەجايعا بارىپ قارسى الدى.

(باسی 1 ـ بەتتە)

ۆلت، ٴدىن، ادامدىق ۆقىقتى قامتاماسىز ەتۆ سياقتى جاقتاردا قىزمەتتەرىن ناقتى ورىندا تەكسەرگەندە، ٴسوز جوق، شنايى شينجياڭ جونىندە اناعۆرلىم وبيەكتيۆ، ٴادىل تانىمعا يە بولادى. جۆڭگونلك شينجياڭ باستان ـ اياق اشق، ٴبىز ٴار ەلدەگى، ٴار سالادا دوستاردىلك شينجياڭعا كەلىپ ارالاۆىن، اۆىس ـ كۆيىس جاساۆىن قارسى الامىز، سوندداي ـ اق كوپشىلىكتىك كوبىرەك ارالاۆىن، كوبىرەك كورۆىن ٴۆمت ەتەمىز. ٴبىز سىرتقا ەسىك اشۆدى ۆزدىكسىز كەڭەيتىپ، مالتا سياقتى ەلدەرمەن اۆىس ـ كۆيىستى، سەلبەستىكتى ونان ارى تەرەڭدەتپ، ٴوزارا ٴتۆسىنسۆدى، ٴوزارا سەنىمدىلىكتى ۆزدىكسىز كۆشەيتىپ، ٴوزارا ٴتيىمدى داۆدى بلگەرىلەتەمىز.

مالتا جۆمسشى پارتياسى ينتەرناتسيونالىنلك شۆجيى مارك بەرنىچ قاتارلى تەكسەرۆ ۆيرمەسىنلك مۆشەلەرى جۆڭگونلك شينجياڭىنلك دوستىق دستىق نقلاسپەن كۆتىپ العاندىعىنا العىس ايتتى. ولار مىنالاردى ٴبىلدىردى: جۆڭگو كومۆنيستىك پارتياسىنلك ساياساتى شينجياڭداعى ٴار ۆلت حالقىنلك تۆرمىسىن ونان ارى جاقسارتپتى. وسى رەت جۆڭگونلك شينجياڭنا كەلىپ، شينجياڭنلك ەكونوميكالىق، قوعامدىق داۆ جاعدايىن، اسىرەسە، كەدەيلىكتى ازايتۆ، وقۆ ـ اعارتۆ، دەنساۆلىق ساقتاۆ، ۆلت، ٴدىن سياقتى جاقتاردا قول جەتكىزگەن تابىستارىن ۆعىستىق. شينجياڭ از ۆلتتاردلك كورنەكتى داۆىن، العا باسۆىن ىلگەرىلەتتى، ٴبىز ۆلتتاردلك جاراسىمدى قاتار ٴومىر ٴسۆرۆىنلك، بىرگە داۆىنلك ماڭىزدىلىعىن ٴتىپتى دە سەزىندىلك. مالتا جۆمسشى پارتياسى جۆڭگومەن قارىم ـ قاتناسىن دامتۆعا توتەنشە ٴمان بەرەدى، جۆڭگونلك مالتاداعى كاسىپ سالاسىنا قارجى قوسۆى جەرگىلىكتى ورىنداعى كوپتەگەن ادامدى يگىلىككە كەنەلتتى. جۆڭگومەن دوستىق بارىس ـ كەلىستى ۆزدىكسىز دامىتىپ، جۆڭگونلك شينجياڭمەن اۆىس ـ كۆيىستى كۆشەيتىپ، مالتا ـ جۆڭگو قارىم ـ قاتناسىن بەلسەنە جەبەپ، مالتا ـ جۆڭگو سەلبەستىگىن كەڭەيتۆدى قالايمىز.

اۆتونوميالى رايوننلك باسشىلارىنان چىن ۆيجۆن، تەكسەرۆ ۆيرمەسىنلك مۆشەلەرى، جۆڭگو كومۆنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنلك شەتەلدەرمەن بايلانىس جاساۆ بولىمىندەگى قاتىستى جولداستار، اۆتونوميالى رايوننلك قاتىستى تاراۆلارىنداعى جاۆاپتى جولداستار كەزدەسۆگە قاتىناستى.

(باسی 1 ـ بەتتە)

ەركىن تۆنياز شينجياڭ ۆيعۆر اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم مەن ۆكىمەت اتىنان جاسىل كورمەنلك ٴساتتى وتكىزىلگەندىگىن قۆتتىقتادى. ول بىلاي دەدى: حيلۆڭجياڭ ـــ ەلىمىزدەگى اۆىل شارۆاشىلىعىنداعى قۆاتتى ولكە، جاسىل ازىق ـ تۆلىك جاعىندا ٴىرى ولكە، مەملەكەتتىك استىق حاۆىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۆ ماڭىزدى مىندەتتىن ارقالاپ وتىر، اتى زاتىنا ساي "جۆڭحۆا ٴىرى استىق قامباسى". شينجياڭ ازيا ـ ەۆروپا التىن ارناسى جانە باتىسقا ەسىك اشۆداعى الدىڭعى شەپ، سوندداي ـ اق بۆكىل ەلدەگى ساپالى ەگىن، مال شارۆاشىلىق ونىمدەرى ماڭىزدى قامداۆ بازاسى. كەزەكتە شينجياڭ باس شۆجي شي جينپيڭنلك اۆتونوميالى رايوننلك جانە بيڭتۆاننلك قىزمەت مالىمەتىن تىڭداعاندا سويلەگەن ماڭىزدى ٴسوزىنلك رۆحىن ىشكەرىلەي ۆيرەنىپ، دايەكتىلەندىرىپ، جاڭا داۆردەگى پارتيانلك شينجياڭدى باسقارۆ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ٴدال، جاپپاي دايەكتىلەندىرىپ، شينجياڭنلك مەملەكەت جالپى جاعدايىنداعى ستراتەگیالق ورنىن مىقتاپ يگەرىپ، بايلىق قاسيەتى مەن ٴوڭىر ورنى ابزالدىلىعىن تياناق ەتپ، استىق ـ ماي، ماقتا جانە توقىماشلىق، كيىم ـ كەشەك، جاسىل، ورگانيكالى جەمىس ـ جيدەك، كوكونىس، ساپالى مال شارۆاشىلىعى ونىمدەرى سياقتى ەرەكشە كاسىپ سالاسى شوعىرىن كۆش سالا دامىتپ، اۆىل شارۆاشىلىعىنلك وسزامانداناۆ دەڭگەيىن ۆزدىكسىز جوعارىلاتپ، مەملەكەتتىك استىق جانە ماڭىزدى اۆىل شارۆاشىلىعى ونىمدەرىمەن قامداۆ حاۆىپسىزدىگىنە شينجياڭ ۆلەسىن قوسۆدا.

ول بىلاي دەدى: شينجياڭ مەن حيلۆڭجياڭ بىردەي وتانىمىزدلك سولتۆستىك بولەگىندە، تۆگەلدەي جەرى كەڭ، بارلىعى دا سىرتقا ەسىك اشۆدلك ەڭ الدىڭعى شەبىندە تۆر، ماڭىزدى استىق جانە ەنەرگیامەن قامتاماسىز ەتۆ بازاسى، مەملەكەت حاۆىپسىزدىگى ستراتەگیالق قالتقىسى، ەكى ولكە ـ رايوننلك اۆىل شارۆاشىلىق كاسىپ سالاسىنلك داموى اسا كۆشتى ٴوزارا تولىقتاۆ سيپاتىنا يە. اسىرەسە، سوڭعى جىلدارى ەكى ولكە ـ رايون اۆىل شارۆاشىلىعى سالاسىندا كەڭ كولەمدە اۆىس ـ كۆيىس، سەلبەستىك جاساپ، "شينجياڭ مەن حيلۆڭجياڭنلك سارا ونىمدەرىن ٴوزارا وتكىزۆ، ٴوزارا ساتۆ ينجەنەرياسى" قامداۆ حاۆىپسىزدىگىنە شينجياڭ ۆلەسىن قوسۆدا.

ول بىلاي دەدى: شينجياڭ مەن حيلۆڭجياڭ بىردەي وتانىمىزدلك سولتۆستىك بولەگىندە، تۆگەلدەي جەرى كەڭ، بارلىعى دا سىرتقا ەسىك اشۆدلك ەڭ الدىڭعى شەبىندە تۆر، ماڭىزدى استىق جانە ەنەرگیامەن قامتاماسىز ەتۆ بازاسى، مەملەكەت حاۆىپسىزدىگى ستراتەگیالق قالتقىسى، ەكى ولكە ـ رايوننلك اۆىل شارۆاشىلىق كاسىپ سالاسىنلك داموى اسا كۆشتى ٴوزارا تولىقتاۆ سيپاتىنا يە. اسىرەسە، سوڭعى جىلدارى ەكى ولكە ـ رايون اۆىل شارۆاشىلىعى سالاسىندا كەڭ كولەمدە اۆىس ـ كۆيىس، سەلبەستىك جاساپ، "شينجياڭ مەن حيلۆڭجياڭنلك سارا ونىمدەرىن ٴوزارا وتكىزۆ، ٴوزارا ساتۆ ينجەنەرياسى" سياقتى سەلبەستىك تۆعىرىن قول ۆستاسا قۆرىپ، سۆبەلى جەمىستەردى قولعا كەلتىردى. كەلەسى قادامدا ەكى ولكە ـ رايون سەلبەستىكتى اناعۆرلىم تەرەڭدەتپ، مەملەكەتتىك استىقپەن جانە ماڭىزدى اۆىل شارۆاشىلىق ونىمدەرىمەن ورنىقتى، حاۆىپسىز قامداۆىن قامتاماسىز ەتۆگە اناعۆرلىم زور ۆلەس قوسادى.

وسى كەزەكتى جاسىل كورمەنى اۆىل شارۆاشىلىعى، اۆىل ـ قىستاق مينيسترلىگى، جۆڭگو حالقارالىق ساۆدانى جەبەۆ كوميتەتى جانە حيلۆڭجياڭ ولكەلىك حالىق ۆكىمەتى بىرگە وتكىزدى. شينجياڭ 70 كاسىپورىننلك 300دەن استام اۆىل شارۆاشىلىق ونىمدەرىن كورمەگە قويۆعا ۆيىمداستردى، سوندداي ـ اق شينجياڭنلك اۆىل شارۆاشىلىق ونىمدەرىن ارناۆلى تاقىرىپتا تانىسترۆ قيمىلىن وتكىزدى.

(باسی 1 ـ بەتتە)

جۆڭگو علىم اكادەمياسى شينجياڭ ەكولوگیا جانە جاعراپيا زەرتتەۆ ورنىنلك اعا زەرتتەۆشىسى، اۆىل شارۆاشىلىعى، اۆىل ـ قىستاق مينيسترلىگى سورتاڭ جەردىلك بيولوگیالق بايلىعى جانە باعالاۆ، پايدالانۆ (باتىس سولتۆستىك ىشكى قۆرلىقتىق سورتاڭ جەر) ٴتۆيىندى تاجريبەحاناسىنلك مەڭگەرۆشىسى تيان چاڭيان بىلاي دەدى: شينجياڭنلك سورتاڭ جەرلەرىن جاقسارتۆدا ەڭ تومەنگى وزىندىلك قۆن، ەڭ ۆيلەسىمدى تەحنيكا ارقىلى ەگىس داقىلدارىنلك وسۆىنە مۆمكىندىك جاساۆ كەرەك، الايدا، سايپ كەلگەندە، سۆعا سۆيەنۆ كەرەك.

تيان چاڭيان شينجياڭنلك سورتاڭ جەرىمەن 30 نەشە جىل الىستى، ول تىلشىگە بىلاي دەدى: "تۆزدىلك سۆمەن بىرگە كەلۆى، تۆزدىلك سۆمەن بىرگە كەتۆى" سىندى سۆ مەن تۆزدىلك قوزعالىس نازارياسىنا ساي، ۆزاق ۆاقىتتان بەرى، "سۆارۆ ارقىلى سوردى ايداۆدى" وزەك ەتكەن ٴتاسىل ارقىلى تۆزدى ازايتپ، ٴسىلتىنى باسپ، ونان سوڭ جەردى تەگستەۆ، توپىراقتى قۆنارلىلاندىرۆ، نقتاسىن ورمان ەگپ بيولوگیالق جولمەن سۆ نعىسىرۆ، كۆرىش پەن قۆاڭشىلىققا ٴتوزىمدى داقىلدارىدى الما ـ كەزەك ەگۆ ارقىلى شينجياڭ اۆىل شارۆاشىلىعى سورتاڭ جەرلەردى وڭاۆدا وراسان زور تابىسقا قول جەتكىزدى. 2000 ـ جىلدان باستاپ سۆ ۆنەمدەپ، تامشىلاتپ سۆارۆ ەگمشىلىك تەحنيكاسىن كەڭ كولەمدە جالپىلاستىرۆعا بايلانىستى شينجياڭ اۆىل شارۆاشىلىعىندا سۆ ۆنەمدەپ، جوعارى ٴتۆسىمدى، جوعارى ٴونىمدى بولۆدى جۆزەگە اسىردى، ٴبىراق تىڭ ماسەلەلەر دە جاريقتا شقتى، توپىراقتاعى تۆز مولشەرى ەگىس قاباتتىنلك استىندا ىعىستىرىلماي، ەگىس اتىزدارىنلك سورتاڭدانۆ كولەمىنلك كەڭەيۆىنە اپارىپ سوقتى.

شينجياڭ تۆركە ٴبولىپ ىلگەرىلەتۆ ٴتاسىلى ارقىلى سورتاڭ جەرلەردى وڭاۆدى وريستەتپ، قايتالاي سورتاڭدانباعان سۆارمالى وڭىرلەردە الدىن الۆدى نەگىز ەتتى؛ قايتا سورتاڭدانعان سۆارمالى وڭىرلەردە ساقتانۆ مەن وڭاۆدى قاتار جۆرگىزدى؛ سورتاڭ جەرلەردى قۆنارلىلاندىرۆدا ونىمدىلىككە قول جەتكىزگەن سۆارمالى وڭىرلەردە وڭاۆ جەتىستىكتەرىن بەكەمدەۆگە، جوعارىلاتۆعا ٴمان بەردى.

سورتاڭعا ٴتوزىمدى ەگىس داقىلدارىن سۆرىپتاپ جەتىلدىردى

كۆرىش ەگۆ ـــ سورتاڭ جەرلەردى قۆنارلىلاندىرۆداعى ٴونىمدى تاسىلدەردىڭ ٴبىرى.

ٴۆرىمجى قالاسى مىدۆڭ رايونى ـــ مەملەكەتتىك سورتاڭعا ٴتوزىمدى كۆرىش تەحنيكاسىندا جاڭالىق اشۆ ورتالىعى باتىس سولتۆستىك ورتالىعىنلك كۆرىشتىك سورتاڭعا ٴتوزىمدى ۆلگى كورسەتۆ بازاسى. شينجياڭداعى كۆرىشتىك نەگىزگى وندىرىلەتىن جەرىنىڭ ٴبىرى رەتىندە، مىدۆڭ رايوننداى كۆرىش ەگىلگەن جەر اۆدانى 35 مىڭ مۆ اينالاسىندا بولىپ كەلەدى. 5 جىلدان بەرى، شينجياڭ اۆىل شارۆاشىلىعى علىم اكادەمياسى استىق داقىلدارىن زەرتتەۆ ورنى سياقتى ورىندار ٴار جىلى وسى ارادا ۆقساماعان سورتتاعى سورتاڭعا ٴتوزىمدى كۆرىشتى ساناق رەتىندە ەگپ، شينجياڭ 8 ـ ٴنومىر، شينجياڭ 5 ـ ٴنومىر سياقتى سورتتاردى ەگپ، سورتاڭ جەرلەردى ٴونىمدى قۆنارلىلاندىرۆ رولىن اتقاردى.

10 ـ ايدلك 29 ـ كۆنى حوتان قالاسى لاسكۆي قالاشعى تومەنگى كوللەك قستاعىنلك كۆرىش اتىزىندا ەكى كومباين ارلى ـ بەرلى قايشىلىسپ، كۆرىش ورۆ، ٴدان ايرۆ سياقتى جۆمىسىتاردى ٴبىر جولدا تىندىردى. "ٴوسۆ جاعدايى وتە جاقسى! بيىل مۆ باسىندىق ٴتۆسىمى 700 كيلوگرامنان اسادى دەپ مەجەلەپ وتىرمىن"، ـ دەدى وسى قستاقتاعى ەكونوميكالىق سەلبەستىك كووپەراتيۆىنلك جاۆاپتىسى ابدىرەشيت ابدىرەيىم قۆانا.

"بۆل ارا بۆرىن قىلتاناق شقپايتىن سورتاڭ جەر بولاتىن، جوعارى ٴونىم الۆدلك سىرى ٴبىز ەككەن كۆرىشتىك جاڭا سورتى ـــ شيندااۆ 36 ـ نومىردە، بۆل سورتتىلك سورتاڭعا ٴتوزىمدى، جاپىرلۆعا ٴتوزىمدى، ٴونىم مولشەرى جوعارى بولۆداي ارتىقشىلىقتارى بار. مۆنان سىرت، ٴبىز تاعى ۆشقىش اپپاراتپەن تۆقىم سەبۆ، تىڭايتقىش بەرۆ، ٴدارى بۆركۆ سياقتى وسزامانداناعان ەگىمشىلىك تەحنيكالارىن قولداندىق، مۆنىمەن قوسا اۆىل شارۆاشىلىعى مامانداۆى تەحنيكالىق قىزمەت وتەۆمەن قامدادى"، ـ دەدى تومەنگى كوللەك قستاعى پارتيا ياچەيكاسىنلك شۆجيى چىن زىحۆي تانىستىرىپ.

ٴۆرىمجى قالاسى مىدۆڭ رايوننلك سورتاڭ جەرىندەگى كۆرىشتىك مۆ باسىندىق ٴتۆسىمى 700 كيلوگرامنان، پوسكام اۆدانىنلك سورتاڭ جەرىندەگى جازدا ەگىلگەن سويا بۆرشاقتىلك مۆ باسىندىق ٴتۆسىمى 300 كيلوگرامنان اسىپ، قاشقار قالاسى پاقتاكلا اۆىلىنلك 10 مىڭ مۆلىق تەڭىز كۆرىشىنلك ەڭ جوعارى مۆ باسىندىق ٴتۆسىمى 850 كيلوگرام، چارقىلىق اۆدانى ۆاششەري قالاشعى تاشىساي قستاعىنداعى 100 مۆلىق سورتاڭ ٴبيداي سىناق اتىزىنلك جالپى ٴتۆسىمى 25 تونناعا جەتتى... جۆىق جىلداردان بەرى، علمي زەرتتەۆ قىزمەتكەرلەرىنلك قاجماي ـ تالماي قۆلشىنۆىندا، بۆرىن "10 جىلدلك 9 جىلىندا ٴونىم النبايدى" دەپ قارالاتىن سورتاڭ جەردەن قازىرگى تاڭدا سورتاڭعا ٴتوزىمدى، ەكونوميكالىق قۆنى جوعارى كوپ ٴتۆرلى ەگىس داقىلدارى وسۆدە.

كەزەكتە، جۆڭگو علىم اكادەمياسىنلك شينجياڭ ەكولوگیا جانە جاعراپيا زەرتتەۆ ورنى مەن شينجياڭ اۆىل شارۆاشىلىق علىم اكادەمياسىن ۆاكىل ەتكەن ٴبىر توپ علمي زەرتتەۆ قۆرىلىمدارى شيندۆڭ 26 ـ ٴنومىر سياقتىلاردى ۆاكىل ەتكەن سورتاڭعا ٴتوزىمدى ٴبيداي سورتىن، يۆانمياۆ 8 ـ ٴنومىرىن، شينساڭتا 6 ـ ٴنومىرىن ۆاكىل ەتكەن سورتاڭعا ٴتوزىمدى ماقتا سورتىن، شيندااۆ 36 ـ ٴنومىرىن، شينجياڭ 4 ـ ٴنومىرىن، شينجياڭ 8 ـ ٴنومىرىن ۆاكىل ەتكەن سورتاڭعا ٴتوزىمدى كۆرىش سورتىن سۆرىپتاپ جەتىلدىردى، جىناقتاي كەلگەندە، شينجياڭدا ٴار جىلى ٴبىر ميللىون مۆدلك ۆستىندە جالپىلاستىرۆعا بولادى.

بيىل جىل باسىندا شينجياڭ اۆىل شارۆاشىلىق علىم اكادەمياسى جەتىلدىرگەن ٴارى مەملەكەتتىك تەكسەرۆىنەن وتكەن ساپالى، جوعارى ٴتۆسىمدى، سورتاڭعا ٴتوزىمدى كۆرىش جاڭا سورتى "شيننۆڭ جيڭ ـ ي 4 ـ ٴنومىرى" جەتىستىكتى كادەگە جاراتۆدى جۆزەگە اسىرىپ، كاسىپ سالاسىنلك داموىنا تىرەك بولاتىن ماڭىزدى جەتىستىككە اينالدى. بۆل سورت جيڭشيڭ كادۆەلگى ورتاشا ۆاقىتتا پىسىتىن كۆرىش سورتى، جوعارى ٴتۆسىمدى، ساپالى، سورتاڭعا ٴتوزىمدى، جاپىرلۆعا ٴتوزىمدى سياقتى باسىمدىققا يە، سورتاڭ جەردەگى كۆرىش القاپتارىندا كەڭ كولەمدە ەگۆگە ۆيلەسەدى.

ەگۆ ارقىلى جەرگە ۆيلەستىرىپ، سورتاڭدا وسەتىن وسىمدىكتەردى كوپ جەردە جالپىلاستىردى

شينجياڭدا 30 ميللىون مۆدان اساتىن سورتاڭدانعان ەگىستىك جەر بار، ٴداستۆرلى تۆز "تازارتۆ" ادىسىمەن ٴبىر مۆ جەردى قۆنارلىلاندىرۆعا شاماەن 2000 تەكشە مەتر سۆ كەتەدى، سۆ از بولعان شارت ـ جاعدايدا قايتكەندە سورتاڭ جەردى وڭاۆعا بولادى؟ تيان چاڭياننلك قاراۆنشا، "ەگۆ ارقىلى جەرگە ۆيلەستىرۆ" مۆنداعى ماڭىزدى جول ەكەن.

"ەگۆ ارقىلى جەرگە ۆيلەستىرۆ" تۆرلىشە سورتاڭدانعان توپىراق شارت ـ جاعدايىندا تۆرلىشە سورتاڭعا ٴتوزىمدى وسىمدىك تۆرلەرىن تاڭداۆ بولىپ تابىلادى، وندا تۆبەگەيلى قۆنارلىلاندىرۆدلك قاجەتى جوق، لايىقتى مولشەردەگى سۆمەن ەگۆگە بولادى، ەكولوگیا، ەكونوميكالىق قۆن، قۆنارلىلاندىرىپ پايدالانۆ سياقتى جاقتاردىلك بارلىعندا اقشا ەڭ از جۆمسالادى. تيان چاڭيان ۆجمى قاراماىلى قالاسى جانە شينجياڭ ٴوندىرىس ـ قۆردىلىس بيىنتۆانى 2 ـ شى 33 ـ تۆانى سياقتى جەرلەردە اق تاندىر سورتاڭ جەر بولسا دا ەكونوميكالىق سورتاڭعا شعاتىن وسىمدىك ـــ اقسورانى ەگۆگە بولاتىندىعىن بايقادى.

"مۆنداي وسىمدىك 'تۆزدى قورەك ەتۆگە' قۆشتار، مۆنداي وسىمدىكتى ەككەندە، ٴار مۆ جەردەن 350 كيلوگرام مولشەرىندەگى تۆز قۆرامى ازايادى، ٴبىرىنشى جىلى توپىراقتىلك تۆز قۆرامى 40% ازايادى، 2 ـ جىلى 60% ازايادى، 3 ـ جىلى 85% ازايادى. 3 ـــ 4 جىلدان كەيىن، كادىمگى ەگىس داقىلدارىن ەگۆگە بولاتىن بولادى"، ـ دەدى تيان چاڭيان.

2000 ـ جىلدان باستاپ، تيان چاڭيان ۆجمىدى باستاپ، 3 جىل ۆاقىت جۆمساپ شينجياڭداعى بارلىق سورتاڭ جەردى دەرلىكتەي ارالاپ شعىپ، 320 ٴتۆرلى سورتاڭدا وسەتىن وسىمدىك بايلىعىن بايقادى. ولار سورتاڭدا وسەتىن وسىمدىكتىك سانى، تارالۆى، سورتاڭعا تۆزىمدىلىك دەڭگەيى سياقتىلاردى تەكسەرۆ ارقىلى ساندى مالىمەتكە تالداۆ جاساۆ نەگىزىندە ەكى سورتاڭعا شعاتىن وسىمدىك باقشاسىن قۆرىپ، 150 نەشە ٴتۆرلى سورتاڭعا شعاتىن وسىمدىك ەنگىزىپ، تۆرلىشە قۆنعا يە كوپ ٴتۆرلى سورتاڭعا شعاتىن وسىمدىكتى سارالاپ شقتى. اقسورانى مىسالعا الار بولساق، كەزەكتە اقسورانى ەگۆ بويىنشا 20دان استام اۆدان ـ رايون، تۆان ـ الاڭ ۆلگى كورسەتپ، جالپىلاستىردى.

تيان چاڭيان تىلشىگە بىلاي دەدى: سورتاڭ جەردەگى اقسورانىلك ٴار مۆنىنان 1.8 تونناعا اينالاسىندا سۆرلەنگەن ٴشوپ وندىرۆگە بولادى، ونى جەم ـ ٴشوپ، سالاماتتىقتى ساقتاۆ كوكونىسى ەتۆگە بولادى، ۆرىعنان تاعى ماي الۆعا كەلەدى. سونىمەن بىرگە بيىل تاعى سورتاڭعا شعاتىن وسىمدىك پەن كادىمگى وسىمدىكتەردى ارالاستىرىپ ەگۆ سناعى جۆرگىزىلدى، قازىر جۆرگىزىلىپ وتىرعانى سويا بۆرشاق پەن سورتاڭعا ٴتوزىمدى وسىمدىكتەردى ارالاستىرىپ ەگۆ. "سورتاڭعا ٴتوزىمدى وسىمدىكتىك وسۆىنە تۆز قاجەت، ەكەۆدىلك ٴوزارا نقپال جاساۆىنلك ارقاسىندا سويا بۆرشاققا تاماشا توپىراق ورتاسىن ازىرلەۆگە بولادى، مەجەمەن بيىل سناق جۆرگىزۆ ارقىلى سويا بۆرشاقتىلك سورتاڭعا توزىمدىلىك مولشەرىن مىڭنان ۆشتەن مىڭنان بەسكە دەيىن جوعارىلاتۆعا بولادى"، ـ دەدى تيان چاڭيان.